

Γελεσθέντος ἐπομένως τοῦ σκοποῦ ἡμῶν, ὅστις ἦ-
τον ν' ἀποβάλωμεν ἐκεῖθεν τὴν κυβέρνησιν καὶ νὰ
ἐπουδάσωμεν τὸν τόπον, ἀνεζεύξαμεν πάλιν, ἀφέν-
τες τὴν πόλιν εἰς χεῖρας τῶν Γάλλων, καὶ ἐπανήλ-
θομεν ἐν πολλῇ ἡσυχίᾳ, μετὰ τετραήμερον ὁδοιπο-
ρίαν, εἰς Blois.

Ἐπὶ τῶν τεσσάρων ὅμως τούτων ἡμερῶν τόσον
σφοδρὸν ἦτον τὸ ψύχος, καὶ τόσον ὑπεφέρομεν ἐξ
αὐτοῦ, ὥστε ἐνθυμοῦμαι λέγων κατ' ἐμαυτὸν ὅτι ἂν
μοὶ ἐρώτα τις τί προτιμῶ, νὰ μὲ φέρῃ εἰς θερμὸν
δωμάτιον καὶ νὰ μὲ φονεύσῃ ἐκεῖ, ἢ νὰ μ' ἀφήσῃ νὰ
ζῶ εἰς τὸ κρύον, θὰ ἐδεχόμην τὸ πρῶτον. Τοῦτο
βεβαίως ἦτον ὑπερβολή, καὶ ἂν ἀληθῶς μοὶ ἐγίνετο
ἡ πρότασις δὲν πιστεύω νὰ συγκατένευον· δεικνύει
ὅμως τὸν βαθμὸν τῆς τότε κακουχίας ἡμῶν.

ΚΑ'.

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς κακοκαιρίας ταύτης ἐφθάσαμεν
εἰς Blois, ὅπου κατὰ καλὴν τύχην οἱ Γάλλοι μᾶς
ἀφῆκαν νὰ ἐορτάσωμεν ἐν ἡσυχίᾳ τὰ Χριστούγεννα,
καὶ, πλὴν τούτου, κατ' ἔτι καλητέραν τύχην ἐμοῦ,
μοὶ ἐδόθη κατάλυμα εἰς τὴν κατοικίαν πτωχῆς μὲν
τινος ἀλλ' ἀξιολόγου οἰκογενείας, συγκειμένης ἐξ
ἐνὸς γέροντος, ἐκ τῆς συζύγου αὐτοῦ καὶ ἐκ τῆς θυ-
γατρὸς των, νέας ὀκτωκαιδεκαέτους, ἐχούσης ἐξαί-
σιον ὠραιότητα, καὶ προσέτι λίαν πεπαιδευμένης,
ὥστε ἡ ἐκεῖ διαμονή μου ὑπῆρξεν ἀληθῆς ἐορτή.

Τὴν ἐσπέραν τῶν Χριστουγέννων παρσκευάσαμεν δένδρον διὰ τοὺς στρατιώτας κατὰ τὸ γερμανικὸν ἔθιμον, ἐντὸς μικροῦ θεάτρου θ' εἵχομεν ἀνακαλύψει ἐκεῖ πλησίον. Ἡ σκηνὴ ἦτον περίεργος καὶ συγκινητικὴ, διότι ἕκαστος ἀνεπόλει καὶ διηγεῖτο ποῦ καὶ πῶς εἶχεν ἐορτάσει τὰ τελευταῖα Χριστούγεννα, καὶ ἀνελογιζόμεθα ἀπὸ πόσων παντοίων τόπων ἤμεθα ἐκεῖ συνηγμένοι εἰς τὴν ἐχθρικὴν ταύτην πόλιν, ἣτις οὐδόλως εἶχεν ἐορτάσιμον ὄψιν, καὶ πόσον μακρὰν ἀπείχομεν πάσης εὐθυμίας, ἐν ᾧ πᾶς ὁ λοιπὸς χριστιανικὸς κόσμος παρεδίδετο εἰς πανηγύρεις καὶ εἰς συμπόσια, καὶ ἡμᾶς ἴσως οὐδεὶς ἐνθυμεῖτο. Καὶ ὅμως πάλιν καλητέρα ἦτον ἡ μοῖρα ἡμῶν, παρ' ἐκείνων ὅσοι ἐπολέμουν τὴν ἡμέραν ἐκείνην.

Ἐν γένει ὁ βίος ἡμῶν ἐν Blois ἦτον εὐχάριστος μᾶλλον, καὶ οὐδόλως ἀνάλογος πρὸς τὰς συνήθεις τοῦ πολέμου ταλαιπωρίας. Ἦδη ἀνεπαυόμεθα, καὶ ἤρχισαμεν σχεδὸν νὰ λησμονῶμεν ὅσα εἵχομεν ὑποστῆ ἕως τότε· πρέπει δὲ νὰ ὁμολογήσω ὅτι εἰς τοῦτο δι' ἐμὲ οὐκ ὀλίγον συνέτεινε καὶ ἡ χαρίεσσα συναναστροφή τῆς νέας οἰκοδεσποίνης μου.

Οὕτω διῆλθεν ὁλόκληρος ἐβδομάς, μέχρι τῆς ἡμέρας τοῦ νέου ἔτους, καθ' ἣν τὸ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἡμῶν φυσικῶ τῷ λόγῳ καθ' ὅλον τοῦτο τὸ διάστημα ἐπικρεμάμενον ξίφος τοῦ Δαμοκλέους, κατέπεσεν αἰφνηδίως.

Καθεὶς βεβαίως ἠξεύρει ὅτι περὶ τὸ νέον ἔτος συνήθως ὁ καιρὸς δὲν εἶναι λίαν θερμὸς, καὶ ὅτι ὁ

πάρχουσι τότε ἡμέραι καθ' ἃς οὐδὲ τὸν κύνα καθή-
μενον πλησίον τοῦ πυρὸς ἔχει τις τὴν ὠμότητα νὰ
διώξη ἀπὸ τῆς ἐστίας. Τοιαύτη ἡμέρα ἦτον ἐκείνη
καθ' ἣν ἀπροσδοκῆτως, ἡμᾶλλον ὥς ἔπρεπε νὰ προσ-
δοκῶμεν, μᾶς ἦλθεν ἡ διαταγὴ ν' ἀφήσωμεν τὴν
φιλόξενον πόλιν, καὶ νὰ ἐπαναλάβωμεν τὴν ζωὴν
τῶν πολέμων, ἣν ἐπὶ στιγμὰς εἶχομεν διακόψει.

Ὁ Γαλλικὸς στρατὸς τοῦ Δείγηνρος, ὅστις κατ' ἀρ-
χὰς εἶχε καταλάβει θέσεις ἀμυντικὰς ὀπισθεν τοῦ
ποταμοῦ, εἶχεν ἀποφασίσει νὰ ὀπισθοδρομήσῃ ἕως
τοῦ Le Mans, καὶ ἐπεχειρεῖ ἔτι μίαν ἐπίδειξιν ἵνα
καλύψῃ τὴν ὀπισθοχώρησίν του· εἰς ἡμᾶς δ' ἀνετί-
θετο πρῶτον ν' ἀντιταχθῶμεν εἰς τὴν ἐπίδειξιν, καὶ
ἔπειτα νὰ παρακολουθήσωμεν τὸν ἐχθρὸν ἐντὸς τό-
που ἀγνώστου, ἐν τῷ μέσῳ δριμυτάτου χειμῶνος,
καὶ μέχρι τοῦ ἄλλου πέρατος τῆς Γαλλίας. Ὅστις
ἐξ ἡμῶν ἤθελε πέσει εἰς τὰς ἀληθῶς ῥωσσικὰς ταύ-
τας πεδιάδας, ἦτον βέβαιος ὅτι οὐδὲ τὸ ἵχνος του
ἤθελε ποτὲ πλέον ἀνευρεθῇ· καὶ δὲν ἠξέύρω διατί ἡ
ιδέα τοῦ ν' ἀποθάνῃ τις ἐκ τοῦ ψύχους, δὲν μοι ἐ-
φαίνετο ἔχουσα τὴν αὐτὴν ποίησιν ὥς ἡ προσδοκία
τοῦ νὰ πέσῃ πρόσβληθεὶς ὑπὸ σφαίρας εἰς τὴν
καρδίαν.

Αὐτὰ καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἐξέθηκα εἰς τὴν ὠραίαν
μου ξενοδόχον, ἀποχαιρετῶν αὐτὴν, καὶ τοσοῦτον
συνεκινήθη, ὥστε λησμονοῦσα ἐπὶ στιγμὴν ὅτι ἤμην
maudit Prussien (κατηραμένος Πρῶσσος), ἐρρίφθη
εἰς τὸν τράχηλόν μου κλαίουσα, ἴσως ἀποκλαίουσα

τὰ ὅμοια δεινὰ τῶν συμπατριωτῶν της, οὓς εὐτυχῆς ἐλογιζόμην ὅτι ἀντεπροσώπευον κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην. Μετὰ τὸν τελευταῖον δὲ τοῦτον ἀσπασμὸν τῆς ὥραίας ἐχθρᾶς (1) ἀνεχώρησα εἰς ἀπάντησιν ἄλλου ἐχθροῦ, οὗ ὁ ἀσπασμὸς δὲν ἦτον τοσοῦτον γλυκύς.

(1) Μεταξὺ τῶν ἐγγράφων τοῦ νέου συγγραφέως σώζεται ἡ ἐπομένη γαλλιστὶ γεγραμμένη ἐπιστολὴ τῆς καλῆς κόρης τοῦ Blois, ἀποδεικνύουσα ποίας φιλικᾶς διαθέσεις ἐνέπνεον οἱ φιλόφρονες καὶ ἡμεροὶ τρόποι τοῦ εἰς αὐτοὺς τοὺς Γάλλους οὓς ἐκ τύχης ἀπῆντα ὅταν διέτρεχε τὴν Γαλλίαν μετὰ τῶν ἐχθρῶν:

Blois, τὴν 23 Ἰουλίου 1873.

«Κύριε,

«Σπεύδω ν' ἀπαντήσω εἰς τὴν ὑμετέραν ἐπιστολήν, ἣν ἔλαβον μετὰ πλείστης εὐχαριστήσεως. Σᾶς εὐχαριστῶ διὰ τὴν ὑμετέραν φωτογραφίαν ἣν μοὶ ἐπέμψατε. Εἶναι ἐπιτυχεστάτη.

«Σᾶς συγχαίρω εἰλικρινῶς διὰ τὸν βαθμὸν ὅστις σᾶς ἐδόθη. Οὐδόλως θαυμάζω διὰ τὸν προβιβασμὸν ὑμῶν, οὐχ ἦτον ὅμως σᾶς συγχαίρω, διότι πέποιθα ὅτι καὶ ἡ ἐπαξίως ἀπονεμομένη τιμὴ ἐπίσης προξενεῖ εὐχαρίστησιν.

«Ἄν ἐκτελέσητε τὴν περὶ ὁδοιπορίας πρόθεσιν ὑμῶν, καὶ ἔλθητε νὰ μείνητέ τινας ἡμέρας εἰς Blois, θὰ ἰδῇτε τὴν πόλιν ἡμῶν ὅλως μεταβεβλημένην, διότι ἤδη ἐπανελάβε τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς κίνησιν καὶ εὐθυμίαν, καὶ θὰ εὕρητε ἐν αὐτῇ καλοὺς φίλους οἵτινες θέλουσι σᾶς ὑποδεχθῇ.

«Ἄν δὲν ἐφραδούμην νὰ καταχρασθῶ τὰς στιγμαῖς ὑμῶν, θὰ σᾶς ἐζήτηουν τὴν περιγραφὴν τοῦ Ἀννοβέρου. Τὸ φαντάζομαι ὥραϊον, ὥς εἶναι ὅλαι αἱ δευτερεύουσαι πόλεις τῆς Γερμανίας.

«Ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ μου σᾶς προσφέρουσι τὰς ἐγκαρδίους προσρήσεις των, ἐγὼ δ' εἰμὶ, Κύριε, μετὰ πάσης ὑπολήψεως ὅλη πρόθυμος

MARIA B.

